

20 éves a MATARKA – múlt, jelen, jövő

20 éves a MATARKA (Magyar Folyóiratok Tartalomjegyzékeinek Kereshető Adatbázisa). Az évforduló alkalmából ünnepi találkozót szervezett a MATARKA Egyesület, amelyen a múlt felidézése mellett az aktuális problémákról és a jövő terveiről volt szó. A közkedvelt és nagy konzorcium által épített adatbázis folyamatos működése biztosított, de tervek készülnek a megújulásra is.

A MATARKA adatbázist működtető Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum jelenleg jelentős fejlesztés közepén van, amelynek befejezése jövőre várható. A MATARKA Egyesület tagjai azonban nem szerették volna, hogy a 20 éves évfordulót ne ünnepeljük meg – hiszen az eddigieket is konferenciával köszöntöttük –, ezért 2022. december 2-ára találkozót szerveztünk. Meghívtuk az egykori és mai feldolgozókat és minden a MATARKA iránt érdeklődő kollégát. Rendezvényünket a BME OMIKK fogadta be, biztosítva a várva várt személyes találkozás és a távoli részvétel lehetőségét is. A hetvennél több résztvevő fele-fele arányban oszlott meg a két csoport között. Nagy örömeinkre a szakma számos fontos területéről érkeztek vendégek.

Mint nem egy kiváló ötletnek, a MATARKA születésének az időpontját is nehéz pontosan meghatározni, akárcsak azt, hogy kinek a fejéből pattant ki az ötlet. Annyi bizonyos, hogy a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum informatikus munka-

társai egy pályázati kiírás kapcsán kezdték meg a fejlesztést 2001-ben, a motivációt pedig minden bizonnyal a tájékoztatók által közvetített olvasói igények jelentették. 2003 elején született meg a MATARKA név, és februárban jegyezték be az azóta széles körben laikusok és könyvtárosok által egyaránt ismert domént.

Az „alapító” *Burmeister Erzsébet* bevezető előadása (*A MATARKA első évei*) erről a hőskorról, a MATARKA első éveiről szólt. (1. ábra) (Részletesen majd az *Orvosi Könyvtáros* hasábjain olvashatjuk a beszámolót.) 2002-ben 15 folyóirat feldolgozásával, később 8 könyvtár összefogásával kezdett épülni a tartalomjegyzék-adatbázis. 2004-re már minden fontosabb fórumon hallhattunk róla, és publikációk is bemutatják. Semmi kétség, hogy a miskolciak olyan igényre reagáltak, a bibliográfiai apparátus olyan hiátusának kitöltésére vállalkoztak, amely számos könyvtár érdeklődését felkeltette. Az előadások, publikációk nem voltak

1. ábra Burmeister Erzsébet előadása (Fotó: Dobos Eszter)

hiábavalók: hamarosan könyvtárak csatlakoztak, létrejött a konzorcium, és egyre bővült – szerkesztőségek bevonásával is – a feldolgozott anyag. Két év alatt 233 folyóirat 153 181 cikke vált kereshetővé, és 2004 első félévében már 45 000-nél több keresés zajlott. A MATARKA jött, látták és győzött. Ebben az évben kezdődött az Együtműködés az EPA-val, ami az első volt az országos szolgáltatásokkal kialakított kapcsolatok között.

Az elmúlt húsz esztendő folyamán végig szoros volt a kapcsolat a működtető miskolci egyetemi könyvtár és a MATARKA-közösség között, akiket a 2007-ben bejegyzett Egyesület tagjai, illetve a mindenkor feldolgozók alkotnak. Nemcsak a találkozókon és a levelezőlistán folyt a kommunikáció, hanem közvetlenül is. A MATARKA fő szervezője, Burmeister Erzsébet mindig nyitottan fogadta a fejlesztési javaslatokat, meghallgatta a problémákat, amelyeket kollégáival és az Egyesület tagságával megvitatott, és igyekezett megoldást találni, javítani-fejleszteni az adatbázist. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a MATARKA-t mindig jellemezte az alulról építkezés.

Orbán Éva Kis MATARKA (Egyesület) kronológia című előadásában lényegében ennek a párbeszédnek a történetét követte. Az igények és a pályázati lehetőségek évről évre más-más terület fejlesztését tették szükségessé és lehetővé. Egyik évben a program javítása, új funkciók bevezetése, megvalósítása került a fókuszba, míg más években a feldolgozást lehetett támogatni, ismét máskor az adatbázis népszerűsítését. A pályázatok – a 2011-es TÁMOP pályázat kivételével – nem voltak túlságosan nagyok, így a hardveroldal lassabban fejlődött. Nagy volt viszont a feldolgozók lelkesedése. (Pillanatnyilag 66 könyvtár, 46 szerkesztőség és 10 magánszemély található a honlapon a feldolgozók között.) A könyvtárak profiljának megfelelően cikkek tíz- és százezrei kerültek és kerülnek be az adatbázisba: volt olyan év, hogy 600 000 rekorddal bővült az adatállomány. A folyóiratokat legtöbbször a kezdetektől napjainkig, és cover-to-cover szemlélettel dolgozták fel. Az adatbázis népszerűsítésében a MATARKA Egyesület járt az élen: szóróanyagok, videók készítésével, személyes bemutatók tartásával ismertették meg az olvasókat és a kollégákat az adatbázis kínálta lehetőségekkel. Nemcsak Magyarországon, hanem a határon túl,

a Felvidéken, Kárpátalján, Erdélyben és a Vajdaságban is megfordultak a „MATARKA-nagykövetek”. Közben persze a MATARKA-tananyag lett számos felsőoktatási könyvtárban kérdés könyvtárhasználati versenyen.

Húsz év alatt a MATARKA hatalmas, mindenki számára korlátozás nélkül hozzáférhető adatbázissá (3 155 853 cím, 439 718 szerző, 943 575 ugrópont) fejlődött, amely a nemzeti tudásvagyon teljes spektrumát (2 078 folyóiratcím) lefedi. A működtető szoftver az, amely két évtized alatt a leginkább előregedett. Számos kezdeményezés történt web 2.0-ás eszközök és más lehetőségek beépítésére, amelyek többségéről le kellett később mondani, mert adatbiztonsági kockázatot jelentettek, és kihasználtságuk sem indokolta a működtetésükkel járó terhek vállalását. Ezek közül egyedül az akadálymentesítés hiányát fájjaljuk. A MATARKA számos szolgáltatással működik, működött együtt (EPA, HUMANUS, MTMT), amit szintén érdemes fenntartani. A szolgáltatás szerves részévé vált a tájékoztatómunkának, és az olvasók körében is kedvelt – nyilván egyszerűsége és gazdagsága miatt. Volt olyan év, amelyben egymillió körüli keresést végeztek, napjainkban pedig a közvetlenül letöltött cikkek száma közelíti ezt az álmohatárt. Végül a MATARKA-közösség, hiszen a feldolgozók – akik néha szerény javadalmazásért, de többnyire munkaköri feladatként, de leginkább önkéntesként, önzetlen munkával az adatbázist bővítik – mindvégig úgy érezték, hogy van beleszólásuk ennek a közösségi kerek között épülő szolgáltatásnak a sorsába.

A múltidézés után a jelen és a jövő kérdései kerültek terítékre. A Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum és Szendi Attila főigazgató képviselőjében először *Szabóné Kovács Beáta*, osztályvezető adott rövid áttekintést *A MATARKA jelene, jövője* címmel, amelyből megtudtuk, hogy a Miskolci Egyetem átalakítása az egyetemi modellváltás kapcsán még mindig folyamatban van. (2. ábra) A MATARKA nemcsak a Könyvtár, Levéltár, Múzeum számára fontos, hanem rektori figyelem is kíséri, de természetesen megújításra több területen is szükség van. Első lépésként idén az adatbázist egy nagyobb kapacitású szerverre költöztették. Jelenleg adatelemző központ épül a campus területén, amely nemcsak új épületet, funkciókat, hanem új számítástechnikai-informatikai infrastruktúrát

2. ábra Szabóné Kovács Beáta a MATARKA jövőjéről beszélt
(Fotó: Orbán Éva)

3. ábra Ringerné Jámbor Andrea vezette a beszélgetést a jelen problémáiról (Fotó: Orbán Éva)

is jelent. Az átadás várható időpontja, a források rendelkezésre állása függvényében, 2023 év vége. Ennek keretében a MATARKA számára is új szoftver bevezetését tervezik. A fejlesztés új iránya az ún. Tudós MATARKA, ami lényegében az adatbázis egy részének a hivatkozási adatbázis irányába történő bővítését jelenti. Ugyancsak megoldásra várnak a konzorciummal és az adatbázissal kapcsolatos szerzői és adatjogi kérdések, amelyekkel az egyetem jogi központja fog foglalkozni. Az adatbázis működése addig is folyamatos.

A találkozó utolsó szakaszában az aktuális problémák, kérdések megbeszélésére került sor a szolgáltatás rendszergazdája, *Ringerné Jámbor Andrea*

vezetésével. (3. ábra) Ő az, aki a feldolgozókkal a kapcsolatot tartja, a napi ellenőrzéseket végzi, akihez az olvasói levelek érkeznek stb. Néhány gyakori feldolgozási anomáliára hívta fel a résztvevők figyelmét. Szó esett a folyóiratok választásáról, az idegen nyelvű címek helyes tükrözéséről, a szerzői azonosításról és még számos problémáról. Továbbra is égető a cikkmásolatküldő szolgáltatás hiánya, mivel nem minden feldolgozott cikk érhető el online.

A szakmai részt szerény ünneplés követte: az Egyesület vendégül látta az egybegyűlteket, ami baráti-szakmai beszélgetésekre is módot adott, majd mindenki kapott egy szeletet az ünnepi tortából. Megkezdődött a MATARKA harmadik évtizede.

Orbán Éva
a MATARKA Egyesület elnöke

Balogh Ilona
BME OMIKK, a MATARKA Egyesület vezetőségi tagja